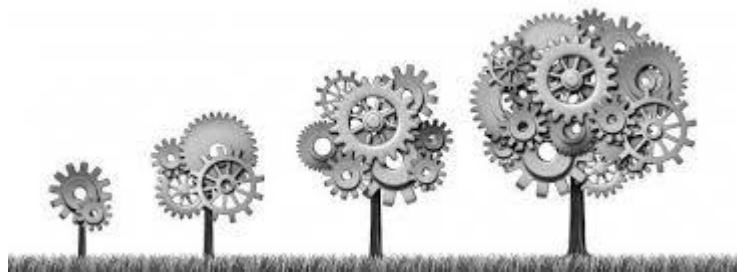

Biedrība „LATVIJAS SENIORU KOPIENU APVIENĪBA”

«Senioru Saeima» viesojas Polijas mazpilsētās Olštinā un Orlē
2024.gada 3.-7.jūlijs

Šī gada 7. maijā Rīgā notika Saeimas un NVO forums, kurā aplūkoja Latvijas nākotni drošā Eiropā.

Viena no trim foruma diskusijām tika veltīta

sociālajai ekonomikai,

vēršot klātesošo uzmanību uz to, ka sociālajai ekonomikai ir atšķirīga un vērtīga loma Eiropā, ka tā palīdz veidot stipru, ilgtspējīgu, iekļaujošu sabiedrību, izmantojot risinājumus nekomerciālu mērķu sasniegšanai.

Foruma diskusijas secinājums

Sociālo ekonomiku var uzskatīt par trešo sektoru ekonomikā, jo:

1. tā būtiski sekmē darbavietu radīšanu, ilgtspējīgu izaugsmi un ienākumu taisnīgāku sadali,
  2. tā spēj apvienot rentabilitāti, sociālo integrāciju un demokrātiskas pārvaldes sistēmas, darbojoties līdzās valsts un privātajam sektoram, lai pielāgotu pakalpojumus sabiedrības vajadzībām,
  3. to veido ļoti daudz dažādu uzņēmumu un organizāciju ar kopīgām vērtībām – kooperatīvi, ģimenes uzņēmumi, asociācijas, biedrības, fondi, sociālie uzņēmumi un komersanti.
- *Kā seniori iesaistās sociālajā ekonomikā Polijā, jūlija pirmajā nedēļā pēc Orles un Olštinas senioru aicinājuma devās uzziņāt LSKA Senioru Saeimas pārstāvji un priekšsēdētāja.*

LSKA 2024.gada 3.-7.jūlijs

Orle

Olština

Uzņēmējs ar misijas izjūtu

Veiksmīgiem uzņēmējiem, kas ilgi un neatlaidīgi ir īstenojuši savu uzņēmējdarbību ne tikai rūpējoties par savu labklājību, bet arī jūtot **sociālu atbildību** par vidi un cilvēku nepieciešamību smelt enerģiju no dabas, ir nozīmīga loma, lai palīdzētu veikt daudzus svarīgus sociālus **uzdevumus**:

- dodot ieguldījumu sociāli iekļaujošā vērtību radīšanā;
- dodot iespēju strādāt vietējās apkārtnes uzlabošanā;
- norādot uz jauniem veidiem, kā rūpēties par vides sakopšanu un attīstīšanu;
- palīdzot organizēt ģimeņu atpūtu, tūrismu;
- atbalstot veselīga dzīvesveida nostiprināšanu.

Uzņēmējs ar misijas izjūtu

Pie viena no šādiem
uzņēmējiem-senioriem
Klaudiusa Bužalska
Polijā, Orlē
viņa viesu namā
«Neptūns»
un fantastiskajā
botāniskajā dārzā
viesojās LSKA pārstāvji
no Rīgas.

Kas ir «*Neptūns*»

Teritorija «Neptūns», kurā izvietots, **viesu nams, botāniskais dārzs un makšķerņu paradīze**, atrodas gleznainā un dziļā Piasečno ezera krastā un aizņem vairāk kā 20 ha.

Šo teritoriju Klaudiusa kungs ir iegādājies pirms 30 gadiem.

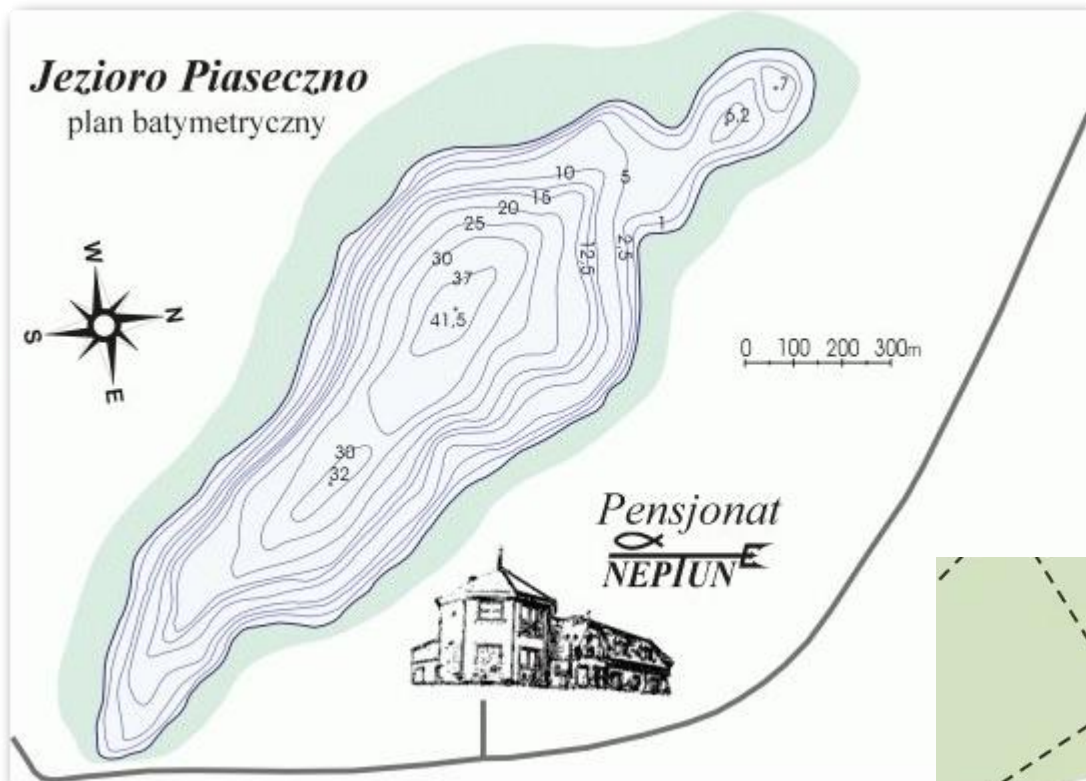
Sācis atjaunot ēkas, sakopt mežu un ap ēkām veidot zaļos stādījumus – parku, kas gadu gaitā kļuvis par botānisko dārzu ar pastaigu alejām, japāņu dārzu ar ūdensceļiem un skulptūrām, un labirintu ar garām un šaurām takām starp speciāli stādītiem krūmiem. Vēlāk attīstīta sadarbība ar zivju audzētājiem, tādejādi nodrošinot foreļu, karpu un citu vērtīgu zivju bagātības ezerā.

Saimnieks piedāvā makšķerēt, iegādāties un degustēt zivis, rīkot viesības, nakšņot viesu namā un baudīt botānisko dārzu, kas ir norobežota teritorija.

«Neptūns» ir ne tikai makšķerņu paradīze, bet lieliska vieta nelielām svinībām (līdz 45 viesiem), kā arī konferenču un semināru organizēšanai.

Viesi var apmesties mājīgā un ērtā viesu mājā.

LSKA 2024.gada 3.-
7.jūlijs

Ezera Piaseczno virsma ir 20 ha.
Ezeram ir izteikti pagarināta forma.
Ezers ir 1050 m garš un 330m plats.
Krusta līnijas garums ir 2350 m.
Lielākais dziļums ir 43,5 m,
vidējais dziļums - 13,1 m.
Ezera dibens ir smilšains.

Ezera krastus 70% klāj mežs, 30% - parki.
Ap ūdenslīniju aug 80-120 gadus veci
ozoli, bērzi un alkšņi.
Ūdens caurredzamība ir 4 m. Ezers ir ļoti
bagāts ar zivīm.

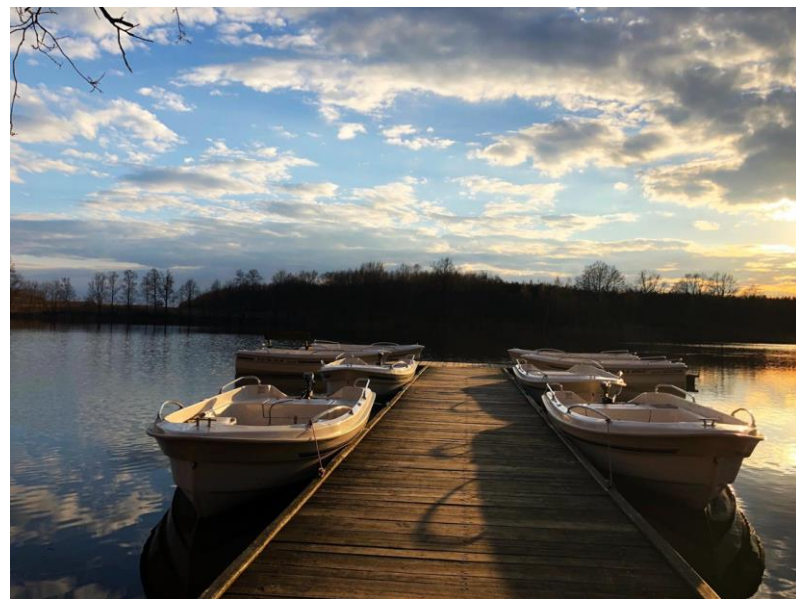

LSKA 2024.gada 3.-
7.jūlijs

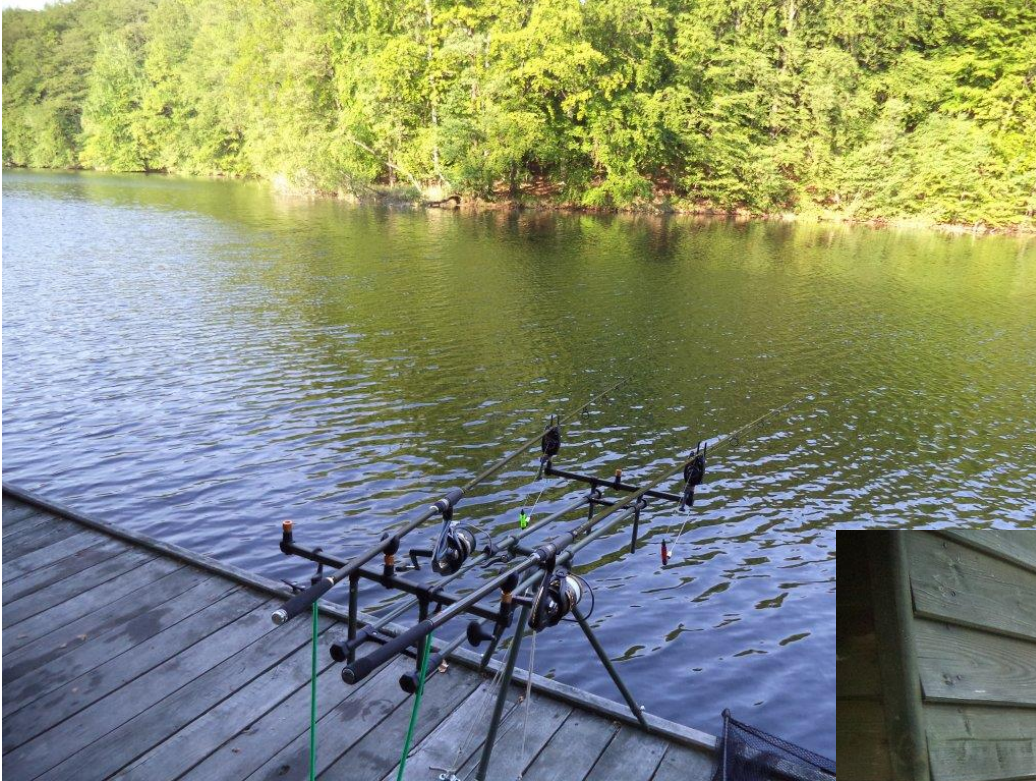

LSKA 2024.gada 3.-7.jūlijs

LSKA 2024.gada 3.-7.jūlijs

LSKA 2024.gada 3.-7.jūlijs

LSKA 2024.gada 3.-7.jūlijs

LSKA 2024.gada 3.-7.jūlijs

LSKA 2024.gada 3.-7.jūlijs

LSKA 2024.gada 3.-7.jūlijs

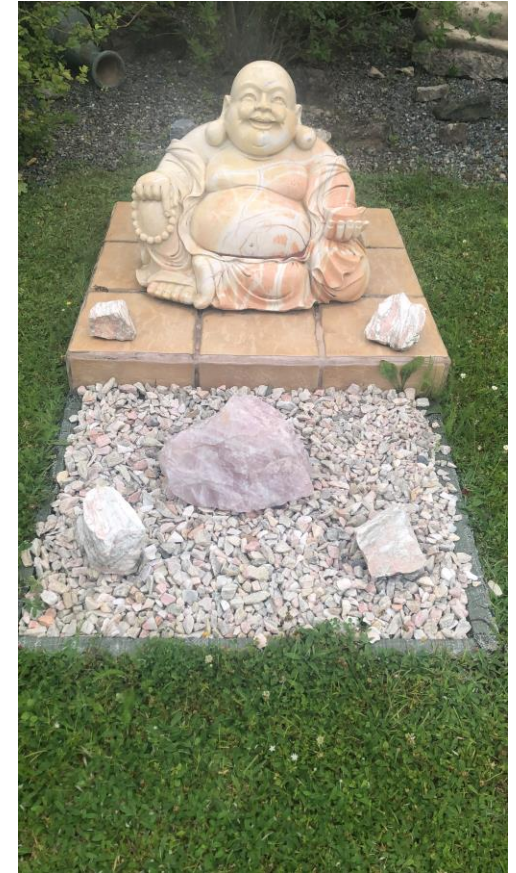

LSKA 2024.gada 3.-

LSKA 2024.gada 3.-

LSKA 2024.gada 3.-
7.jūlijs

Pēc 30 gadus neatlaidīga darba Klaudiusa kungs ir atzinis, ka pūles ir bijušas to vērtas, jo business ir veiksmīgs, nav nepieciešams tērēt līdzekļus mārketingam, jo uz maksājerēšanu un botāniskā dārza apmeklējumu piesakās daudz apmeklētāju.

Biznesā iesaistīta visa ģimene, pienākumi sadalīti, galvenās idejas veido pats Klaudiusa kungs, bet to realizāciju un grāmatvedību veic ģimene un darbinieki.

LSKA ir ļoti pateicīga viesmīlīgajiem Polijas senioriem Orlē un Olštīnā, kas draudzīgās diskusijās iepazīstināja ar savu skatījumu uz senioru iespējām un sasniegumiem Polijā, ar Polijas sociālo garantiju sistēmu un revolucionālo ideju par *Bon senioralny*, kas Latvijas senioru skatījumā ir atzīstams par ļoti nepieciešamu atbalstu ikvienai ģimenei, kurā ir seniors ar fiziskām vai mentālām veselības problēmām.

Diskusija Olštinas bibliotēkā

Diskusijas tēma par ministrijas prioritāti – senioru vajadzības

Polijas ģimenes un sociālās politikas lietu ministrijā veco ļaužu vajadzības ir viena no resora prioritātēm.

Pašlaik ministrijā tiek strādāts pie sistēmiska mehānisma izveidošanas, lai pie esošā inflācijas līmeņa **pensiju indeksācija tiktu nodrošināta divreiz gadā.**

Polijā pašlaik ir gandrīz 9 miljoni 800 tūkstoši cilvēku, kas vecāki par 60 gadiem, tas ir 25,9% no valsts iedzīvotājiem.

LSKA 2024.gada 3.-
7.jūlijs

Diskusija Olštinas bibliotēkā

Diskusijas dalībnieki
atzinīgi novērtē

- Ar 2023.gada jūlija likumu Polijā ir ieviesta **četrpadsmitā pensija** - kā pastāvīgs pabalsts, kas tiek izmaksāts katru gadu.
- To var saņemt pensionāri, kuriem ir tiesības uz sociālo nodrošinājumu.
- 2023.gadā četrpadsmitā pensija tika izmaksāta augustā-septembrī vairāk nekā 8 miljoniem poļu.
- Sākot ar 2024.gadu pensijas izmaksu noteiks atbilstoši likumam - ar valdības lēmumu.
- 2023.gadā pabalstu maksimālā apmērā, t.i., sociālās apdrošināšanas kasēs izmaksājamās minimālās pensijas apmērā saņēma cilvēki, kuru ikmēneša ienākums bija 2900 zloti bruto (apm. 650 eiro).
- Turpmākajos gados valdībai lēmuma formā ir tiesības palielināt pabalsta apmēru.

Diskusija Olštinas bibliotēkā

- Polijas pilsētās iespēju robežās tiek atvērti «**pensionāru atbalsta centri**». Šādos centros vecāka gadagājuma cilvēki var apmeklēt daudzas nodarbības – tostarp valodu apguvi un informātiku, te notiek tematiskas tikšanās, pie viena galda tiekas bridža un šaha spēlētāji.
- Dažos centros ir rehabilitācijas zāle, kuras aprīkojums ļauj izmantot dažādas fizioterapijas metodes – tādas kā kineziterapija, magnetoterapija, lai gados vecāki cilvēki pēc iespējas ilgāk bez problēmām varētu funkcionēt savos pilsētas dzīvošanas apstākļos.

LSKA 2024.gada 3.-7.jūlijs

Olštinas «pensionāru atbalsta centrs».

- Rīko dažādas **terapeitiskās nodarbības**, sākot ar manuālo terapiju, kur seniori darina rokdarbus savām rokām, beidzot ar teātra un mūzikas nodarbībām.
- Centrā seniori var īstenot savas **mākslinieciskās aizraušanās**, ir izveidota izrāde ar nosaukumu “Beljanskas džentlmeņi”, turklāt ar tikai vīriešu piedalīšanos, jo izdevās viņus motivēt.
- Tiek svinētas dzimšanas dienas, **jubilejas**, bet Neatkarības dienā bija poētiski muzikāls vakars.
- Centrā ir **muzikālais kolektīvs**, neliels koris, tā dalībnieki pat sacerējuši centra himnu. Seniori jūt savu piederību vienaudžu grupai.
- Tas ir ļoti svarīgi, jo uz centru nāk daudz vientuļu vecu cilvēku, gan tādi, kas dzīvo vieni, gan tādi, kas jūtas vientuļi, bet dzīvo ģimenē.
- **Piederība vienaudžu grupai veicina to, ka seniori jūtas vajadzīgi, uzklausīti, patstāvīgi, novērtēti.**

Olštinas «pensionāru atbalsta centrs».

- Pensionāri uz centru nāk uz brokastīm plkst. 9 no rīta, bet pēc tam no plkst. 10 sākas nodarbības, kas saistītas ar fiziskajām aktivitātēm, uzlādēšanās, fizioterapija.
- Reizi nedēļā ir **tikšanās ar kādu interesantu cilvēku**, senioriem patīk klausīties ceļotājus, kuri stāsta par saviem ceļojumiem.
- Notiek **tikšanās ar mediķiem** – tas ir ļoti svarīgi: piemēram, nesen bija tikšanās ar ārstu, kurš stāstīja par venozo slimību profilaksi, ir tikšanās cikls ar dietologu, kurš stāsta par uzturu senioru vecumā.
- Seniori centrā var pabrokastot un paēst pusdienas, daļa no tām – bez maksas.

Olštinas «pensionāru atbalsta centrs».

- Centra prioritāte ir vientuļi cilvēki, kuriem īpaši nepieciešams atbalsts vai kuri nonākuši sarežģītā dzīves situācijā.
- Pat brokastu gatavošana šādiem cilvēkiem kļūst par izaicinājumu.
- **Sociālais darbinieks** iepazīstas ar seniora situāciju, arī finansiālo. Pēc tam lēmumu pieņem sociālās palīdzības centrs, vai viņam jāmaksā par brokastīm un pusdienām vai ne, bet varbūt tikai kāda daļa. Viss atkarīgs no tā, kādi ir viņu ienākumi.
- Senioriem tiek organizētas **ekskursijas**, galvenokārt pa tuvāko apkārtni, uz muzeju, uz izstādēm, uz koncertiem, reizēm izdodas iegādāties brīvbilētes uz teātri.
  - Centrs cenšas motivēt seniorus dažādām aktivitātēm, rezultātā pazūd skumjas, seniors atrod sevi, atdzīvojas, iepazīstas, nodibina draudzību.

Olštinas «pensionāru atbalsta centrs».

- Centrā ir daudz dažādu iespēju palīdzēt pensijas vecuma cilvēkiem un viņus aktivizēt, jo **centrs sadarbojas ar daudzām organizācijām**, kas piedāvā dažādus pakalpojumus.
- Piemēram, bezmaksas **juristu konsultācijas**. Uz centru var atnākt ikviens seniors un viņu uzklaušīs. Tiek **palīdzēts dažādās jomās**, sākot ar pierakstīšanos pie ārsta, beidzot ar pārdzīvojumiem, kas saistīti ar problēmām ģimenē, un tādu ir ļoti daudz.
- **Centrs ir daļa no Olštinas pilsētas sociālās palīdzības centra struktūras.**
- Centra darbību pilnībā finansē pilsētas pārvalde.
- Nodarbības centrā vada kvalificēti darba terapijas un mākslas terapijas instruktori, sociālais darbinieks.
  - Centrā bieži tiek rīkotas starppaaudžu tikšanās, aicinot bērnus no bērnudārza, skolēnus, jauniešus, studentus,
    - bet seniori viņiem gatavo dāvanas savām rokām.

Sociālās garantijas Polijā

Sociālās apdrošināšanas pārvalde (Zakład Ubezpieczeń Społecznych, **ZUS**) ir Polijas valsts iestāde, kas atbildīga par sociālo maksājumu iekasēšanu no pilsoņu un organizāciju ienākumiem, kā arī sociālo pabalstu, pensiju un citu subsīdiju veidu sadali.

Katrs, kas gūst ienākumus Polijā, bez nodokļiem maksā arī dažādus sociālos maksājumus. To apmērs ir atkarīgs gan no saņemamā ienākuma apmēra, gan nodarbinātības veida.

Piemēram, ja noslēgts darba līgums, maksājumi tiek iekasēti lielākā apmērā nekā tad, ja noslēgts uzņēmuma līgums, bet uzdevuma līguma gadījumā līdz noteiktam brīdim sociālie maksājumi nav jāmaksā.

Sociālās garantijas Polijā

Šobrīd tendence attiecībā uz sociālajiem maksājumiem Polijā ir vērsta uz stingrāku sociālo iemaksu iekasēšanu.

Tā no 2021. gada reģistrācijai ZUS ir pakļauti visi uz darba un uzņēmuma līguma nodarbinātie, bet no 2024. gada visiem uzņēmuma līguma slēdzējiem sociālie maksājumi jāveic pilnā apmērā.

Sociālās garantijas Polijā

Atsevišķs ZUS darbības virziens ir **medicīniskā apdrošināšana**. To īsteno ar Nacionālā veselības fonda (NFZ) starpniecību.

Sociālos maksājumus (sociālās apdrošināšanas nodevas, maksājumus ZUS) maksā gan darbinieki, gan uzņēmēji (par sevi).

Neskatoties uz atskaitījumu kopējiem lielumiem, dažādu nosacījumu dēļ, **atšķirība starp algotu darbinieku un uzņēmēju iemaksām ir ievērojama.**

Sociālās garantijas Polijā

Par jebkuru cilvēku, vai tas būtu darba ņēmējs, arī ārvalstnieks, vai uzņēmējs, ZUS jāsaņem šādi maksājumi:

pensiju nodrošinājums (Emerytalna) — 19,52%.

Invaliditātes nodrošinājums (Rentowa) — 8%.

Pieeja medicīnai (Zdrowotna) — 9%.

Samaksa par slimnīcu (Chorobowa) — 2,45%.

Apdrošināšana pret nelaimes gadījumiem (Wypadkowa) – no 0,67% līdz 3,33%.

Darba fonds (Fundusz Pracy) — 2,45%.

Garantēto atlīdzību fonds darbiniekiem (FGJP) — 0,10%.

Sociālās garantijas Polijā

Pensiju nodrošinājums Polijā veidojas no iemaksām pensiju fondā.

Darbiniekam šo iemaksu aprēķina no bruto algas, bet **uzņēmējam** no aprēķinātā bāzes ienākuma.

Aprēķina bāze parastos apstākļos ir 60% no prognozētās vidējās darba algas kārtējā gadā.

Prognozēto vidējo algu ik gadu izsludina valsts.

Piemēram, 2023. gadam tie ir 6935 zloti, t.i., aprēķina bāze $6935 \times 60\% = 4161$ zloti. Attiecīgi:

Pensija: 19,52% jeb 812,23 zloti. Darbspēju zudums (invaliditāte): 8% jeb 332,88 zloti. Slimības apdrošināšana (brīvprātīgā!) 2,45% jeb 101,94 zloti. Darba fonds: 2,45% jeb 101,94 zloti. Atlīdzību fonds: 0,1% vai 4,16 zloti.

Bon senioralny

- **Speciālu vaučeru ieviešana**
- cilvēkiem Polijā, kas būdami pirmspensijas
- vecumā aprūpē ģimenes senioru,
- atzīta par revolucionāru soli, kas var radikāli mainīt situāciju attiecībā uz dzīves kvalitātes nodrošināšanu senioram, kam nepieciešama aprūpe, ko var sniegt ģimenes locekļi.
- **Programmas mērķis** ir sniegt šiem cilvēkiem – aprūpētājiem nepieciešamo finansiālo atbalstu, kas ļauj apvienot darbu vai citu darbību ar aprūpi.
- **Kas ir Bon senioralny -**
- tā ir Valsts iniciatīva, kas vērsta uz atbalstu cilvēkiem, kuriem rūp gados vecāki ģimenes locekļi.
- Šis pabalsts pieejams elektroniskās kartes veidā, kas ļauj apmaksāt aprūpes pakalpojumus, ko sniedz cilvēki ar atbilstošu kvalifikāciju.

Bon senioralny Polijā

- **Programmas pamatmērķis - vecāka gadagājuma cilvēka neatkarība un komforts.**
- Bons ļaus apmaksāt palīga pakalpojumus, kurš palīdzēs ikdienas darbos.
- Šāda palīdzība cilvēkiem dos iespēju ilgāk uzturēties savās mājās un izvairīties no nepieciešamības pārcelties uz sociālās aprūpes namu.
- Seniora aprūpe var būt ļoti nogurdinoša gan fiziski, gan morāli.
- Bons palīdzēs atvieglot slodzi aprūpes veicējiem, dodot viņiem laiku atpūsties un uzņemt citus pienākumus, *piemēram*, atgriezties darbā.
- Polijā daudzi cilvēki joprojām neizmanto pieejamās atbalsta formas veco ļaužu aprūpē.
  - Bons aicina mainīt šo situāciju un padarīt līdzīgus pakalpojumus pieejamākus gan ekonomiskā, gan kultūras ziņā.

Bon senioralny Polijā

Prasības vaučera saņemšanai:

- **vecums** – aprūpes veicējam jābūt no 40 - 50 gadus vecam
- **juridiskais statuss** – fiziska persona
- **radniecība** – tā cilvēka ģimenes loceklis, par kuru rūpējas.
- **aprūpējamā persona** - ne jaunākam par 75 gadiem, kam nepieciešama pastāvīga aprūpe dzīves pamatuzdevumu veikšanai.
- **Tiesiskais pamats** – sociālās drošības centrs (nodaļa) pieņem lēmumu par vaučera izsniegšanu, ņemot vērā visu kritēriju izpildi.

Bon senioralny Polijā

- **Kāds ir vaučera (bona) lielums?**
- Maksimālā summa atkarīga no pašreizējās minimālās algas.
- 2024. gadā vaučera apmērs ir līdz 50% no minimālās bruto algas, tas ir, no 01.07.2024 līdz 31.12.2024:
- $4\,300$ (minimālā darba samaksa) $\times 50\% = 2\,150$ zloti bruto
- (apmēram 540 euro).

